

KONFÜÇYÜS VS HZ. İSA + HZ.MUHAMMED

Bu konuşmamda Çin toplumu ve felsefesi hakkında bazı bilgiler verdikten sonra, Çin’de neden tek-tanrılı din değil de, felsefi düşüncenin egemen olduğunu açıklayacağım.

Akabinde ise, Çin üzerine son dönemdeki yoğun kitap okumalarımın çıkardığım ve kendimce önemli gördüğüm bazı sonuçları sizlerle paylaşacağım.

Uzun bir dönemdir, Çin’in yükselişinin tarihsel arka planının anlamaya çalışıyorum. Öte yanda Çin’deki gelişmeden sosyalizm için bazı sonuçlar çıkarmanın mümkün olup olmadığını araştırıyorum.

Bu nedenle Çin konusunda daha önce neredeyse toplam 5 saat süren videolar yaptım. Çinin 4000 bin yıllık tarihinde yaşadığı süreçleri kısaca özetledim. Çin’deki ekonomik sistemi, 5 çeşit mülkiyet biçimi olduğunu kısaca açıkladım. Çin’in siyasal sisteminin nasıl işlediğini göstermeye çalıştım.

Birçok insan Çin’de hala yalnızca komünist Partisinin olduğunu sanıyor. Çin komünist Partisi dışında 6 partinin var olduğuna dikkat çektim.

Ayrıca Komünist Parti ve 6 partinin dışında Çin Halk Siyasal Danışma Konferansı denilen önemli siyasa bir kurum da mevcuttur. Bu kurum, toplumun bütün kesimlerini (yani sendikalar kadınla, gençler, diğer etnik grupları vb.) temsil eden delegelerden oluşuyor.

2000’den fazla delegeden oluşan ve her yıl toplanan bu konferansta alınan kararların % 95’i Çin komünist partisi tarafından kabul edilerek uygulanmaktadır.

Yani Çin’in Siyasal sistemini 3 temel kurumu var: 1) Komünist partisi 2) Diğer 6 Parti 3) Çin Halk Siyasal Danışma Konferansı.

Çin’in ekonomik sistemi, alışık olduğumuz sistemlerin dışında bir sistem. Çin’de hibrit bir sistem olduğu, yani hem kapitalizmin hem de sosyalizmi yan yana birlikte yürüdüğü, hem yeterince araştırılmayan bir konu hem de anlaşılamayan bir konu.

Bir grup şöyle düşünüyor: Kapitalizm ve sosyalizm birlikte var olamaz.

Bana göre, böyle düşünenler, hem tarihten öğrenmeyi beceremeyen hem de yeni görüşlere açık olmayan tiplerdir.

Örneğin Tarih’e baktığımızda, Geç Ortaçağ döneminde birçok ülkede hem feodalizm hem kapitalizm birlikte yana ana varlığını sürdürdü. Örneğin Şehirlerde kapitalist ilişkiler egemendi. Kırlarda ise, feodal üretim tarzı daha yaygındı. Dolayısıyla iki üretim biçiminin bir arada olması mümkündür.

Diğer bir grup ise, Çin’de var olan milyarderlere bakarak, Çin’in kapitalist olduğunu ve sosyalist olamayacağını iddia ediyor. Bu grup, daha önce kafalarına yerleşmiş olan sosyalizm anlayışından hareket ederek yargılarda bulunuyor; fakat öğrenmiş olduğu sosyalizm anlayışının gözden geçirmeyi ve sorgulamayı aklının ucundan bile geçirmiyor. Gerçekliği analiz edeceklerine, kafalarında sosyalizm şemasını, gerçekliğin yerine koyarak Çin’deki durumu yargılıyorlar.

Ama şunu biliyoruz: Eğer Sosyalizm, Kapitalizm ile komünist toplum arasında bir geçiş toplumuysa, bu geçiş toplumunda neden kapitalizm ve sosyalizm birlikte yan yan var olmasın?

Böylesi geçiş toplumunda çubuğun bazen sosyalizme, bazen kapitalizme doğru eğilmesi mümkündür. Mao döneminde, çubuk sosyalizme doğru büküldü; ancak üretimin gelişmesinde sorunlar yaşanınca, Deng Xia Ping döneminde çubuk kısmen kapitalizme doğru büküldü.

Dolayısıyla Çin’de ne TİPİK bir sosyalizm ne de TİPİK bir kapitalizm var. Kısacası, Çin’de hem sosyalizmi hem de kapitalizmi içeren hibrit bir sistem var.

HİBRİT ne demektir? Hibrit, iki sistemin en iyi yanlarını birleştiren sistem demektir.

HİBRİT araba örneği

Örneğin benim arabam hibrit sitemiyle çalışan bir araba; yani iki motoru var. Biri elektrikli, diğeri benzinli. Şehir içinde 60 Km hızla gittiğinizde, elektrikli motor devreye giriyor. Havayı kirletmiyor. Otobanda hızla giderseniz, otomatik olarak benzinli motoru kullanılıyor. Üstelik benzinli motor yol alırken, otomatik olarak elektrikli motoru şarj diyor. Herhangi bir istasyonda elektrikli motoru doldurmak zorunda değilsiniz.

Hibrit sistem sayesinde hem üretici güçler gelişti hem de Çin’de son 30 yıl içinde kişi başına düşen GSMH %30 arttı. Üstelik Çin, 30 yıl gibi kısa bir sürede 900 milyon insanı yoksulluktan kurtardı.

Son yıllarda Çin ve BRİCS ülkeleri konusu sıkça gündeme geliyor. Çin konusunda uzman olan bazı yazarlar ve düşünürler, Çin’in yönettiği YENİ DÜNYA DÜZENİNİ aşama aşama kurulmakta olduğuna dikkat çekiyorlar. Ama özellikle Avrupa’nın bu gelişmenin bilincinde olmadığını dillendiriyorlar.

Bu YENİ DÜNYA DÜZENİ’ni savunanlar, Batının şimdiye kadar belirlediği kuralları artık kabul etmiyorlar.

İMF (Uluslararası Para Fonu) Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve Birleşmiş Milletler Örgütü’nün artık dünyada var olan gerçek reel ilişkileri temsil etmediğini vurguluyorlar. Çünkü bütün bu örgütler, büyük ölçüde Batı’nın çıkarlarına uygun olarak düzenlenmişlerdir. Oysa BATI’nın, AVRUPA’nın gücünün giderek tarihe karıştığı görüşündeler.

Ayrıca birçok ülkenin kendine olan özgüveni artıkça, Batı ülkelerine kafa tutmaya başlıyorlar

Örneğin Hindistan ve Brezilya yöneticileri, İngiltere’nin Birleşmiş Milletlerde Daimi temsilcisi varsa, bizim niye temsilcimiz yok diye itiraz ediyorlar.

Ancak kendinden çok emin olan ve kendini beğenmiş Batı politikacıları ve entelektüelleri, Çin’in yönettiği YENİ DÜNYA DÜZENİ’nin tohumlarının atıldığını fark etmediler. Başka ülkelerin teknoloji, bilim ve ekonomik alanda Batı ülkelerini geçeceklerini kabul etmediler. Çin gibi Asya ülkelerinin bilim ve teknoloji alanında hiçbir atılım yapamayacaklarına inandıklarından kendilerini REHAVETE kaptırdılar. Çinin ancak ucuz şeyler üretebileceğini düşündüler.

Bunları neden anlatıyorum?

Çin’in bugünkü başarılarını tarihsel, toplumsal ve de entelektüel köklerini anlamaya çalışıyorum.

Çin üzerine okuduğum kitaplardan **çıkardığım** sonuçları sizlerle paylaşmak istiyorum. Özellikle bu konuşma için yararlandığım kitapları ekranda görüyorsunuz?

Birçok sonuç çıkardım. Konumuz açısından önemli gördüğüm 10 noktaya değineceğim.

- 1) Çin halkı çok erken bir dönemde, yaklaşık 2700 yıl önce feodal toplumu ve toprak aristokrasini ortadan kaldırdı. Bunun anlamı köylülerin toprak ağalığının baskısından kurtulması demektir. Böylece köylüler büyük ölçüde kendi toprağını işleyen özgür çiftçiler haline geldiler.

Çin’de feodal aristokrasinin kaldırılması sonucu, MÖ 770- MÖ 476 yılları arasında Çin’de otorite boşluğu ve bir kaos dönemi yaşandı. Bu kaos dönemi, İlkbahar-Sonbahar dönemi olarak da bilinir. Toplumsal düzenin altüst olduğu bu dönemde, bir yanda siyasal, sosyal ve ekonomik sıkıntılar yaşanır; diğer yandan da bu dönemde beylikler arasında kıyasıya bir savaş vardır. Halk ise bu savaşlardan bitkin düşmüştür. Bu nedenle İlkbahar-Sonbahar döneminde, yaşanan sorunlara çözüm bulmak, ülkeye barış ve huzur getirmek için birçok düşünür ve düşünce ekolü ortaya çıkmıştır.

- 2) Geçmiş dönemde Çin bir **TARIM TOPLUMUYDU**. Tarım toplumunda, toprak zenginliğin ana kaynağıdır. Bundan dolayı, Çin tarihi boyunca toplumsal ve ekonomik düşünce ve siyaset, **toprağın kullanımı ve dağıtımı** etrafında odaklanmıştır.

- 3) Çin felsefecilerinin toplumsal ve ekonomik düşüncesinde iki önemli kavram yerleşmiştir: "**KÖK**" ve "**DAL**" kavramları: "Kök", tarıma ve "dal", ticarete gönderme yapar. Çin felsefecileri, bu ikisi arasında ayırım yaparlar. Çin düşüncesinde Kök, daldan daha önemlidir. Bir başka deyişle, tarım, ticaretten önemlidir. Çünkü ticaret sadece değiş-tokuşla ilgilidir; fakat değiş—tokuş yapabilmek için ilkin üretim gereklidir.

Çin, geçmişte bir Tarım ülkesi olduğu için, çiftçilik, üretimin ana şeklidir ve bu yüzden Çin tarihi boyunca, toplumsal ve ekonomik teoriler ve siyasetler, KÖK'e yani TARIM'a, daha fazla önem verdiler.

Tüccarlar, eski Çin'de hor görülürdü. Çinli düşünürler, tarım ile ilgilenen çiftçilerle malların değiş-tokuşu ile ilgilenen tüccarlar arasında şöyle bir karşılaştırma yapmışlardır:

Çiftçiler, topraklara sahip olduklarından, mülklerinin taşınması zordur; bu yüzden de, tehlikede olduklarında ülkelerini terk etmezler. Fakat tüccarlar, taşınması kolay mülkiyetlere sahiptirler ve bu yüzden de, tehlikede olduklarında genellikle ülkelerini terk ederler. Bu yüzden tüccarlar, hem haindirler ve hem de bencildirler.

Alış-veriş nedeniyle tüccarlar, bozulmuş toplumsal tabakadır.

Bu farklar nedeniyle, Çinli düşünürler, Çiftçilerin yaşam tarzının, tüccarlarınkinden daha üstün olduğunu iddia ederler. Dolayısıyla Tüccar geleneksel dört sınıfın en sonuncusunu oluştururlar. Çin'deki toplumsal 4 sınıf sıralanmasında en başta filozoflar gelir. 4 toplumsal sınıfın önem dercesine göre Sıralaması şöyle 1) Felsefeciler; 2) Çiftçiler; 3 Sanatçılar 4) Tüccarlar.

- 4) Çiftçi yaşamın temeli Aile sistemidir. Aile sistemi de Çin'in toplumsal sistemidir. Çin'in toplumsal yaşamında 5 türlü toplumsal ilişki biçimi vardır: 1) Baba-Oğul ilişkisi, 2) Karı-Koca ilişkisi; 3) Büyük ile küçük kardeş ilişkisi; 4) Hükümdar-tebaa ilişkisi 5) Arkadaş arkadaş ilişkisi. Dikkat edilirse, 5 beş ilişkinin ÜÇÜ aile içindeki ilişkilerdir: Diğer 2 ilişki (Hükümdar-tebaa ve arkadaş iş arkadaş arasındaki ilişki) aile ilişkisi olmasa da, aile ilişkisine uygun olarak düşünülebilir ilişkidir.
- 5) Çin felsefesi, feodal toplumunun parçalanmasının ortaya çıkardığı sorunlara bir yanıt olarak ortaya çıktı. Dağılan feodal toplum yerine, kurulması gereken toplum konusunda felsefe önemli bir rol oynadı. Çin'de felsefe, esas olarak tarımda çalışan çiftçilerin istek ve arzularını ifade etti.

Çin'deki çiftçilerin istek ve arzuları, iki eğilim olarak gündeme geldi: **Konfüçyüs Felsefesi ve Taoizm**. Bu iki düşünce biçimi, Çin'deki çiftçilerin yaşamlarının farklı yönlerini ifade eden düşünce biçimidir.

Bir tarafta Çiftçiler her zaman doğayla yakından ilgilidirler ve bu yüzden doğaya saygı gösterirler ve doğayı severler.. Doğayı sevme, özellikle Taocular tarafından geliştirildi. Doğayla mücadelede aile önemli görevler üstlenir

Ne var ki, Taocular, doğal toplumun sıradan, basit yaşamını ve **doğayı idealleştirirken, bilgiyi hakir gördüler..** Konfüçyüs ise, doğadan çok, aile merkezli toplumsal sistemin nasıl daha iyi olması konusunda ve **insanın toplumsal sorumluluklarıyla ilgilendi**. Bir başka deyişle, **Taocular doğaya, Konfüçyüsçüler de aile ve topluma odaklandılar.**

Bu iki düşünce biçimi, hem birbirini tamamlayan hem de birbirine karşı olan düşünce biçimidir. Örneğin Taocular şunu ileri sürdüler: Doğal yaşam mutluluğun kaynağıdır. İnsani olan ise, bütün beşeri acıların kaynağıdır.

Konfüçyüsçüler, Taocuları şöyle eleştirdiler. "Tabiat tarafından körleştirilmişlerdir ve insan hakkında hiçbir bilgiye sahip değildiler" Hem Taoizm hem de Konfüçyüs Felsefesi, diyalektik bir düşünceye sahipti. Her şeyin karşıtına geçtiğini düşünüyorlardı. Örneğin: "Soğuk gittiğinde, sıcak gelir ve sıcak geldiğinde soğuk gider" diyorlardı. Bu yaklaşım, Hegel diyalektiğinin, yani olumsuzlama düşüncesinin ilk biçimiydi.

- 6) Konfüçyüs, tanrı, ruh, ahiret, öteki dünya gibi konularla uğraşmanın insana ve topluma faydalı olmadığını savundu. Konfüçyüs'e göre, önemli olan **BU DÜNYADA** insana ve topluma yararlı olacak şeyler üzerine kafa yormaktır. Bu nedenle ahlak ve etik konusuna son derece önem verir. Batılı düşünürler, Konfüçyüs öğretisini bir din öğretisi gibi göstermeye çalışırlar. Oysa Konfüçyüs öğretisi bir dinsel öğreti değil, felsefi bir öğretilir. Konfüçyüs Felsefesi, daha sonraki süreç içinde Taoizm'in bazı öğelerini kendine katarak, Çin'deki en önemli felsefelerden biri haline geldi
- 7) Feodal aristokrasi ortadan kaldırıldığı için, Kral, toplumu yönetmek için felsefi eğitimden geçmiş olan AYDINLANMIŞ ENTELEKTÜEL OLA devlet memurlarına dayandı.
- 8) Çin'de din değil, felsefe önemli olmuştur. Çin'de her eğitimli insan felsefeyle ilgileniyordu. Eski zamanlarda, ilk eğitim, felsefe hakkında olurdu. Çin düşüncesinde din etkin olmadı. Örneğin Çin düşüncesinde yaratılış efsanesi yoktur. Çinliler, ahirete, öteki dünyaya, rol oynamadı. Cennet ve cehennem gibi şeylere inanmazlar. Çin'de dinsel düşünce egemen olmadı. Çünkü köylüler, çok erken bir dönemde feodal aristokrasiden kurtuldular. Bir başka deyişle, Çin'de halk, çok erken bir dönemde feodal topluma son verdi. Bu olgu, köylülerin özgürleşmesinde önemli bir rol oynadı. Oysa hem Ortadoğu ve hem de Batı ülkelerinde feodal aristokrasi köylüleri uyutmak için dine başvurdular.
- 9) Çin'de Hristiyanlıktaki gibi Haçlı saferleri ve İslam'da olduğu gibi Cihat yaşanmadı. Çin halkı, hiçbir zaman Konfüçyüs adına savaş yürütmedi. Çin, bugüne kadar esas olarak hiçbir ülkeye saldırmadı.
- 10) Batı kültüründen farklı olarak, Çin kültüründe birey-toplum ilişkisine toplumun çıkarı, bireyin çıkarından önce gelir. Bu nedenle birey merkezli düşünen Batılı toplumlar Çinlileri anlamakta zorlanıyorlar. Batı'da, birey merkezli ve rekabet düşünce egemen düşünce biçimidir; Çin'de ise toplumun çıkarı ve toplumsal harmoni, egemen düşünce olarak asırlardır süregelmiştir.

Çin'de felsefe konusunda kitaptan derlediğim bazı önemli düşünceleri sizlerle paylaştım.

Bu 10 noktayı tekrar dinlerseniz ve bunların üzerinde düşünürseniz, Çin'in ...Hristiyan ve Müslüman ülkelerden farkı daha belirgin bir hale gelir.

Ekim ayında eşim Regina ile Çin'e gidiyoruz. Döndükten sonra görüşlerimde bir değişiklik olur mu? Onu göreceğiz.

Bir uyarıda bulunmak isterim: Geçmiş filozofları, dizlerinin dibinde oturulacak GURULARMİŞ gibi yaklaşmamak gerekir. En büyük sorun ve hatta tehlike ise, daha önceki filozofla karşısında ZİHİNSEL KÖLELİĞE yakalanmaktır. Entelektüel kölelik ise, hem felsefe dışı bir davranıştır, hem de kendi zihinsel gücümüzü küçümseme anlamına gelir.

Ben, Marx ve daha çok Engels'i eleştirdiysem, zihinsel açıdan köleliği kabul etmediğim için bunu yaptım. Sosyalistlerin büyük bir çoğunluğu, beni anlayamıyorlar. Dolayısıyla Konfüçyüs karşısında da entelektüel köleliğe kapılacak biri değilim.

Şimdi bir Çinli Filozofun Çin'de felsefe tarihi üzerine yazdığı bir kitaptan ÇİN MEDENİYETİNDE FELSEFENİN YERİ konusunda söylenen ve önemli gördüğüm bazı pasajları okuyacağım. Akabinde Konfüçyüs ile Hz. İsa ve Hz. Muhammed arasında kısa bir karşılaştırma yapmaya çalışacağım

Çin Medeniyetinde Felsefenin işgal ettiği yer, diğer medeniyetlerde dinin işgal ettiği yerle karşılaştırılabilir. Çin'de felsefe, her eğitimli şahsın ilgilendiği bir şeydir. Eski zamanlarda, eğer bir adam ne olursa olsun eğitilecekse, onun alacağı ilk eğitim, felsefe hakkında olurdu. Çocuklar okula gittiklerinde, **Konfüçyüsçü Seçmeler, Mencius'un Kitabı, Büyük Bilgi, Orta Yol Öğretisi** adlarındaki dört kitap, onlara okunması öğretilen ilk kitaplardı. Bu dört kitap, Yeni Konfüçyüsçü felsefenin en önemli kitaplarıdır.

"insanın tabiatı, esas itibariyle iyidir" cümlesi, Konfüçyüs'ün öğrencisi bu Mencius'un felsefesinin ana fikirlerinden biridir.

Çin halkının hayatına Konfüçyüsçülüğü nüfuz etmiş olarak gören Batılılar için Konfüçyüsçülük, bir din olarak görünür. Ancak gerçekte Konfüçyüsçülük, mesela Platonculuk ya da Aristoculuk'dan daha fazla bir din değildir. Dört Kitabın, Çin halkının Kitab-ı Mukaddes'i olduğu doğrudur; ancak Dört Kitap'ta, ne yaratılış hikâyesi ve ne cennet ne de cehennemin bir zikri vardır.

Konfüçyüsçülük bir din olarak kabul edilemez. Oysa Halk, Çin'de üç dinin bulunduğunu söylemeye alıştırdı: Konfüçyüsçülük, Taoculuk ve Budizm. Ancak, gördüğümüz gibi, Konfüçyüsçülük bir din değildir. Taoculukla gelince, Tao chia (Taocu okul) olarak isimlendirilen bir felsefe olarak Taoculuk'la Taocu din (Tao chiao) arasında bir ayırım vardır

"Onlar [Çinliler], kendileri için, dini fikirler ve eylemlerin, hayatın çok önemli ve kuşatıcı bir parçasını oluşturduğu bir halk değildir. Çin medeniyetindeki ahlaki temeli sağlayan, ahlaktır (özellikle de Konfüçyüsçü ahlak); din değildir (en azından resmi, organize tipte bir din değildir) ... Tabi ki, bunların hepsi, Çin'le bir kilisenin ve din adamlığının baskın bir rol oynadığı diğer büyük medeniyetler arasındaki bir farka işaret eder."

Çinliler felsefeyle çok ilgilendikleri için dinle çok fazla ilgilenmediler. Onlar, felsefi oldukları için, dini değildirlir.

Çin felsefe geleneğine göre, felsefenin işlevi, pozitif bilgiyi (burada pozitif bilgiyle, olgusal meselelerle ilgili bilgiyi kastediyorum) arttırmak değil, zihnin yüceltilmesidir.

Din, gerçekler hakkında bilgi verir. Fakat dinin verdiği bilgi, bilimin verdiği bilgi ile uyumlu değildir. Bu yüzden de Batı'da din ve bilim arasında çatışma oldu. Bilim ilerlerken din geri çekilir ve dinin otoritesi, bilimin ilerlemesinin önünden çekilir. Gelenekçiler, bu olguya üzüldüler ve dejenere olduklarını düşünerek artık dindar olmayan insanlara acıdılar.

Eğer, dinin yanı sıra daha yüce değerlere ulaşmak için bir şeye sahip değilseler, gerçekten de acınmaları gerekir. İnsanlar dinden uzaklaştıklarında ve onun yerine geçecek hiçbir şeye de sahip olmadıklarında yüce değerleri kaybederler. Kendilerini dünyevi meselelerle sınırlamak zorunda kalırlar ve manevi değerlerle hiçbir ilişkileri olmaz. **Ancak çok şükür ki, dinin yanı sıra felsefe vardır ve o, insanlara yüce değerlere ulaşmanın bir yolunu sunar.**

Felsefede yüce değerlere ulaşmak için insanlar, dualar ve ayinlerin sağladıkları dolambaçlı yolları seçme ihtiyacı duymadıklarından, bu yol, dinin sunduğundan daha doğrudan bir yoldur. İnsanın felsefe sayesinde ulaştığı yüce değerler, din sayesinde elde edilenlerden daha saftır. Çünkü felsefi değerlere, hayal ve hurafe karışmış değildir. Geleceğin dünyasında insan, dinin yerine felsefeye sahip olacaktır. Bu, Çin geleneğine uygundur. İnsanın dindar olması zorunlu değildir; ancak onun filozof olması zorunludur. İnsan filozof olduğunda, dinin lütuflarının en iyilerine de sahip olur.

-Yenerden ekleme-

Dolayısıyla felsefecilere büyük önem verildiği için toplamsal sıralamada filozoflar en üstte yer almıştır

- Filozoflar
- Çiftçiler
- Zanaatkarlar
- Ticaretle uğraşanlar
-

Hristiyanlık ve İslam, İnsanın doğuştan günahkâr olduğunu yıllardır anlatıp durmuş. Oysa Çin felsefesi İnsanın doğuştan iyi olduğunu kabul eden bir görüşe sahiptir.

Hristiyanlık ile İslam arasındaki temel farklar

Ancak hem Hristiyanlar hem de Müslümanlar din adına savaşlar yürüttüler. Çin'de hiçbir zaman KONFÜÇYÜS adına savaşlar yürütülmedi

Hristiyanlık

- Kölelerin hareketi olarak doğdu.
- İsa kılıçla savaşmadı. İsa silahsız, yenilen ve çarmıha çekilen bir peygamber.
- İsa Peygamber, devlet kurmadı.
- İsa'nın ölümünden sonra onun yaverleri Hristiyanlığı ROMA devletinin çıkarlarına uygun hale getirdiler.
- İsa hem Tanrı ve hem İnsan. İsa'nın hem tanrı hem de insan olduğu görüşü, Hristiyanlıkta, insanın birey olarak gelişmesinin önünü açtı.
- Rönesans'la İnsan merkeze oturdu.
- Reformasyon, Hristiyanlığını siyasal gücünü kırdı.

İslam dini

- Ticaret burjuvazisinin hareketi olarak doğdu. İslam üzerine uzun yıllar araştırma yapmış olan, bildiği kadarıyla İskoçyalı olan Montomery Watt, İslam dininin o dönemde Mekke'de yaşanan ticari krize cevap olarak doğduğunu ileri sürüyor. Üstelik Arap kabileler arasındaki savaşlar ve kervanlara yapılan saldırılar bu ticari krizi daha artırıyordu. Ticari kriz ise, açlığa ve yoksulluğa yol açıyordu. Montomery Watt'a göre bu ticari kriz açmak için 22 şey gerekliydi: Birincisi, kabileler üstü bir din anlayışı ve bu anlayışı yerleştirecek karizmatik bir kişilik.
- Peygamber elinde kılıçla savaştı.
- Peygamber, bir devlet kurdu. Devleti ve toplumu, dinsel kurallara göre yönetti.
- Peygamberin ölümü sonrası, mezhepler arası kavgalar başladı.
- İslam dini, İsa'nın hem tanrı ve insan olduğu görüşünü reddettiği için, İNSANIN YARATICI BİR VARLIK OLDUĞU kabul görmedi.
- Dolayısıyla bireyin yaratıcılığı kabul edilmediği için, RESİM VE HEYKEL yapmak yasaklandı.
- Avrupa'daki gibi bir Rönesans dönemi yaşanmadı.
- Müslüman ülkelerde, İslam dininin gücünü kıran bir felsefi hareket başarılı olamadı.
- Akıllı merkeze koyan hareketler(Mutezile, Felafise, Cemalettin Afgani) yenilgiye uğradı